

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 Které z následujících souvětí je zapsáno pravopisně správně?

- A) Když se **setmnělo**, věděl už zcela určitě, že jejich vzpoura skončí špatně.
 B) Když se začalo smrákat, knížecí vojsko **dobilo** hradby vzdorujícího města.
 C) Když odhrnula kápi a spatřila v zrcadle svou znetvořenou tvář, oněměla hrůzou.
 D) Když vstoupil do sálu přeplněného **cizými** lidmi, začal mít obavy, jestli tady vydrží.

Zdůvodnění

- Sloveso *setmít se* je příbuzné s podstatným jménem *tma*.
- Sloveso *dobýt* má v souvětí význam *zmocnit se bojem* (na rozdíl od *dobít – utlouci*), je tedy příbuzné s vyjmenovaným slovem *být*.
- Slovo *cizí* je měkké přídavné jméno skloňující se podle vzoru *jarní (jarními – cizími)*.

max. 3 body

2 Přiřadte k jednotlivým větám (2.1–2.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 2.1 Jeho dědeček, narozený za 1. světové války, byl nejvýznamnějším českým skladatelem folkových písní. _____
- 2.2 Na narozeninovou oslavu mé velmi dobré kamarádky přišli nejen její nejbližší, ale nečekaně i její kolegové z práce. _____
- 2.3 Během svého několikaletého pobytu v zahraničí získal nejednu cennou dovednost, zejména však perfektní anglickou výslovnost. _____
- A) Ve větě je podmět nevyjádřený a přísudek slovesný.
 B) Ve větě je podmět několikanásobný a přísudek slovesný.
 C) Ve větě je podmět několikanásobný a přísudek jmenný se sponou.
 D) Ve větě je podmět rozvitý, který není několikanásobný, a přísudek slovesný.
 E) Ve větě je podmět rozvitý, který není několikanásobný, a přísudek jmenný se sponou.

Zdůvodnění

2.1 – E)

Podmět *dědeček* je rozvitý přívlastky shodnými (*jeho dědeček narozený*), věta obsahuje přísudek jmenný se sponou (*byl skladatelem*).

2.2 – B)

Ve větě je podmět několikanásobný (*nejbližší a kolegové*) a přísudek slovesný (*přišli*).

2.3 – A)

Ve větě je podmět nevyjádřený, tzn. není přímo vyjádřen, ale lze ho poznat z tvaru slovesa, a přísudek slovesný (*získal*).

Žádná z posuzovaných vět neodpovídá ani možnosti C), ani možnosti D).

max. 2 body

3 Na každé vynechané místo (***) v ustálených slovních spojeních doplňte příslušné slovo.**

- 3.1 Máma měla mimořádně dobrou náladu, a tak jsem se rozhodla ji přemluvit, aby mi koupila nový telefon. Řekla jsem si totiž: Kuj železo, dokud je *****.
- 3.2 Ačkoli je moje máma profesionální kuchařka, doma vaříme jen z polotovarů. Ne nadarmo se říká: Kovářova kobyla chodí *****.

Řešení

3.1 – žhavé

3.2 – bosa

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 4–7

Zmítaly nemalé rozpaky
srdcem hezoučké dcerky:
Jinoch růže jí podával
a starý pán velmožný šperky.

Pro zlato, démanty rozhodlo
se ovšem děvče chudé.

Růže? Však on jí někdo již
též růže nositi bude!

(F. Gellner, Volba)

max. 2 body

4 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N).

	A	N
4.1 Text je ukázkou literatury věcné.	☐	☒
4.2 Počet slok je dvakrát vyšší než počet veršů v jedné sloce.	☐	☒
4.3 První a poslední verš první sloky mají shodný počet slabik.	☒	☐
4.4 V druhé sloce se rýmují pouze sudé verše.	☒	☐

Zdůvodnění

- 4.1 – nepravdivé tvrzení → text má především funkci estetickou, jazykové prostředky užívané v textu jsou příznačné pro umělecký styl (literatura věcná se zaměřuje na předávání informací, patří do ní např. odborné nebo publicistické texty)
- 4.2 – nepravdivé tvrzení → báseň má dvě sloky, z nichž každá obsahuje čtyři verše, tzn. počet slok je dvakrát nižší než počet veršů v jedné sloce
- 4.3 – pravdivé tvrzení → první a poslední verš první sloky jsou devítislabičné
- 4.4 – pravdivé tvrzení → v druhé sloce se rýmují pouze sudé verše, tzn. druhý verš se čtvrtým (se ovšem děvče chudé × též růže nositi bude)

1 bod

5 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Dívka dala přednost staršímu nápadníkovi, protože ji zlákal jeho bohatství.
- B) Dívka se bála manželství, ale nakonec ji přesvědčilo bohatství staršího nápadníka.
- C) Dívka se nemohla rozhodnout mezi dvěma nápadníky, proto její mladý ctitel začal nosit růže jinému děvčeti.
- D) Dívka se domluvila se svým mladým ctitelem, že jejich vztah bude pokračovat i po jejím sňatku se starším nápadníkem.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti A) dokládá pasáž, která je ve výchozím textu vyznačena barevně. Tvrzení uvedená v možnostech B), C) a D) jsou prokazatelně nepravdivá.

1 bod

6 Které z následujících slov je nespisovným synonymem slova *jinoch*?

- A) hoch
- B) hošík
- C) mladík
- D) mladoch

Zdůvodnění

Slovo *jinoch* znamená *dospívající hoch, mladík*. Všechna posuzovaná slova lze tedy považovat za synonyma slova *jinoch*, nespisovné slovo je však pouze *mladoch*.

1 bod

7 Které z následujících tvrzení není pravdivé?

(Posuzované výrazy jsou ve výchozím textu zvýrazněny.)

- A) Výraz *jí* může být použit někdy jako zájmeno a někdy jako sloveso.
- B) Výraz *již* může být použit někdy jako příslovce a někdy jako zájmeno.
- C) Výraz *pro* může být použit někdy jako předložka a někdy jako spojka.
- D) Výraz *se* může být použit někdy jako zájmeno a někdy jako předložka.

Zdůvodnění

- Výraz *jí* může být použit někdy jako zájmeno (konkrétně tvar zájmena *ona*), např. ve větě *Napsal jí dopis*, a někdy jako sloveso (konkrétně tvar slovesa *jíst*), např. ve větě *Ota jí hlavně maso*.
- Výraz *již* může být použit někdy jako příslovce, např. ve větě *Listí již opadalo*, a někdy jako zájmeno (konkrétně tvar zájmena *jenž* nebo *jež*), např. v souvětí *Chlapci, již zmokli, nastydli* nebo *Dívka, již spatřil, byla krásná*.
- Výraz *pro* je vždy pouze předložkou, nikoli spojkou.
- Výraz *se* může být použit někdy jako zájmeno, např. ve větě *Pozorovala se v zrcadle*, a někdy jako předložka, např. ve větě *Šla se psem na procházku*.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 8–14

TEXT 1

(1) Příroda umí vykouzlit neskutečné divy. Jeden z nich můžeme nalézt třeba v jihoamerickém státě Chile. Ledovec Grey je součástí Torres del Paine, chilského národního parku, a ústí do jezera Lago Grey. Ledovec je skoro třicet kilometrů dlouhý a na šířku má až pět kilometrů. Z jeho čela odpadávají obrovské, modře zbarvené kusy ledu. Kromě impozantního vzhledu Grey přináší svědectví o druhohorách, době dinosaurů. V části ledovce se našly cenné zkameněliny, například ichtyosauri neboli rybí ještěři, amoniti, tedy vyhynulí hlavonožci, nebo zkamenělé stromy. Vše minimálně šedesát šest milionů let staré. Grey se tak stal jedním z významných nalezišť druhohorních fosilií.

(2) Lodí se plavíme po šedé vodní hladině, ale známky života hledáme marně. Voda vymílá zpod ledovce tolik minerálů, že v jezeře žádní živočichové nežijí. O to víc vyniknou na šedém podkladu modré kry plovoucí po jezeře. Ledoví obři předvádějí velmi zvláštní balet. Předplatné na toto představení mají jen štíty hor kolem Lago Grey.

(3) Budoucnost Greye je ale nejistá, v posledních letech se totiž ledovec stále zmenšuje. Luis García z chilské univerzity považuje za jednu z příčin nezvykle rychlého úbytku ledovce globální oteplování způsobené lidmi. Svou roli v procesu zmenšování Greye hraje skutečnost, že méně sněží. Pokud je totiž sněhu dostatek, ledovec roste, a naopak. „Když se ledovec zmenší natolik, že nebude končit v jezeře, ale na skále, možná se jeho ústup zpomalí,“ doufá Luis García.

(4) Vypravit se do parku Torres del Paine určitě stojí za to. Věřte, že se vám stejně jako mně podlomí nohy při pohledu na tu koupající se masu ledu.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Větné členy v přístavkovém vztahu pojmenovávají jednu skutečnost různými způsoby, například *naše škola má ve znaku sovu, symbol moudrosti*.

(CZVV)

max. 2 body

8 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s informacemi obsaženými v TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
8.1 Pokud je nedostatek sněhových srážek, ledovec Grey se zmenšuje.	☒	☐
8.2 Druhohorní fosilie nalezené v části ledovce Greye jsou staré alespoň šedesát šest milionů let.	☒	☐
8.3 Podle Luise Garcíi je zmenšování ledovce Greye mimo jiné důsledkem globálního oteplování.	☒	☐
8.4 Na to, aby v Lago Grey mohli žít alespoň nějaké živočichové, voda v jezeře obsahuje příliš málo minerálů.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

9

9.1 Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 dvouslabičnou předložku.

9.2 Vypište z druhého odstavce TEXTU 1 všechna přídavná jména, která se skloňují podle vzoru *jarní*.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Řešení

9.1 – kromě

9.2 – vodní, plovoucí, zvláštní

1 bod

10 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nevyskytují větné členy v přístavkovém vztahu?

Při řešení úlohy vycházejte z definice uvedené v TEXTU 2.

- A) amoniti, tedy vyhynulí hlavonožci
- B) obrovské, modře zbarvené kusy ledu
- C) Grey přináší svědectví o druhohorách, době dinosaurů
- D) je součástí Torres del Paine, chilského národního parku

Zdůvodnění

Větné členy v přístavkovém vztahu se vyskytují celkem ve třech posuzovaných úsecích, a to v úsecích uvedených v možnostech A), C) a D):

- amoniti JSOU vyhynulí hlavonožci;
- druhohory JSOU dobou dinosaurů;
- Torres del Paine JE chilský národní park.

1 bod

11 Které z následujících tvrzení o TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Autor textu informuje turisty o historii chilského národního parku.
- B) Autor textu nabízí čtenářům zájezd do chilského národního parku.
- C) Autor textu doporučuje čtenářům návštěvu chilského národního parku.
- D) Autor textu varuje turisty před možnými nástrahami chilského národního parku.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti C) dokládá následující úsek TEXTU 1: *Vypravit se do parku Torres del Paine určitě stojí za to. Věřte, že se vám stejně jako mně podlomí nohy při pohledu na koupající se masu ledu.* Tento úsek textu má funkci doporučení, zájmeno *mně* zastupuje autora textu. Tvrzení uvedená v možnostech A), B) a D) jsou prokazatelně nepravdivá.

1 bod

12 Ve které z následujících možností je mezi prvním a druhým slovem stejný významový vztah jako mezi dvojicí *ledovec – kra*?

- A) postel – polštář
- B) sklenička – sklo
- C) sklenička – střep
- D) postel – palanda

Zdůvodnění

V možnosti C) je mezi prvním a druhým slovem stejný významový vztah jako mezi dvojicí slov *ledovec – kra*: v obou případech jde o vztah mezi částí a celkem (*kra* je odlomený kus *ledovce*, *střep* je odlomený kus *skleničky*).

V možnostech A), B) a D) jsou mezi dvojicemi jiné významové vztahy:

- *polštář* je měkce vycpaná podložka, která se může nacházet na *posteli*, gauči apod.;
- *sklo* je materiál, z něhož se vyrábí *sklenička*;
- *palanda* je typ *postele*.

1 bod

13 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nevyskytuje metafora?

- A) lodí se plavíme po šedé vodní hladině
- B) příroda umí vykouzlit neskutečné divy
- C) ledoví obři předvádějí velmi zvláštní balet
- D) předplatné na toto představení mají jen štíty hor

Zdůvodnění

Metafora je obrazné pojmenování spočívající v přenesení pojmenování na základě podobnosti. Metafora se uplatňuje v úsecích uvedených v možnostech B), C) a D):

- výskyt neobvyklých jevů v přírodě vyjadřuje obrazné pojmenování *příroda umí vykouzlit*, samotné neobvyklé jevy jsou pojmenovány jako *neskutečné divy*;
- velké kry jsou označovány jako *ledoví obři*, pohyb těchto ker je připodobňován k *velmi zvláštnímu baletu*;
- pohyb ker je označován jako *představení* (v návaznosti na předchozí přenesené pojmenování *balet*), skutečnost, že se tyto kry pohybují na jezeře Lago Grey obklopeném horami, je také pojmenována obrazně (*předplatné na toto představení mají jen štíty hor*).

1 bod

14 Která z následujících možností označuje druh věty vedlejší tučně vyznačené v TEXTU 1?

- A) předmětná
- B) přívlastková
- C) příslovečná místní
- D) příslovečná měrová

Zdůvodnění

„Když se ledovec zmenší natolik, **že nebude končit v jezeře, ale na skále**, možná se jeho ústup zpomalí,“ doufá Luis García. – nakolik, do jaké míry se ledovec zmenší?

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Příchod podzimu ohlásily první **raní** mlhy a přízemní mrazíky. V sobotu bylo sychravo a silné nárazy větru znepríjemňovaly farmářům práci. V neděli se sice počasí výrazně zlepšilo, teploty však zůstaly nadále nízké. **Vytrvalý** zemědělci pokračovali ve sběru ovoce a zabezpečovali bedny s úrodou před očekávanými mrazy.

V údolí mezi skalisky bylo vidět nesčetně malých postaviček s papírovými draky. Vzdušné **výry** pomáhaly pestrobarevným drakům vzlétnout vysoko nad skály. Po chvíli však výskající hlásky rozlítily toulavé psy, kteří pobíhali mezi křovinami. Děti se rozzuřených psů tak lekly, že jim z rukou vyklouzly provázky. Ještě chvíli pak několik **osamělých** draků létalo nad vsí.

(CZVV)

max. 4 body

15 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou. Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *ranní* je příbuzné se slovem *ráno* a obsahuje příponu *-ní* (*ran-ní*).
- Slovo *vytrvalí* je přídavné jméno, které rozvíjí podstatné jméno rodu mužského životného (*zemědělci*) a skloňuje se podle vzoru *mladý* (*mladí zemědělci* – *vytrvalí zemědělci*).
- Podstatné jméno *vír*, které označuje točivý pohyb vzduchu, nikoli nočního ptáka *výra*, není vyjmenované slovo ani slovo příbuzné s některým z vyjmenovaných slov.
- Přídavné jméno *osamělý* je příbuzné se slovesem *osamět* (on *osamí*), obě tato slova jsou příbuzná se zájmenem *sám*.

16 Seřadte jednotlivé části textu (A–E) za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) Opatřil si od sedláka Nováka štěně vlčáka a dal mu jméno Holan. Pes měl mohutnou hrud', silné nohy a obrovskou tlamu. Světla měl žlutá a přemýšlivá.

B) V Karlu Proškovi kolovala od narození pytlácká krev. Už jeho dědeček proslul uzavřením sázky, že proveze v poledne nejsilnějšího srnce z křivoklátských lesů kolem četnické stanice, a také to dokázal: v rakvi a pohřebním voze. A jindy jeho maminka, když četníci přišli na prohlídku, houpala srnce v kolíbce.

C) Právě proto se ho sedlák Novák rád zbavil. Ale byl to přesně takový pes, jakého potřeboval strejda Prošek.

D) Jenže za těma očima bylo ještě něco schovaného. Byly to vlčí oči. Holan byl v podstatě vlk. Valil se ještě jako štěněčí kulička a už zabíjel slepice. Haf a haf. Vrr a vrrr. A hlavně šklub a trh a SMRT.

E) Tyhle dvě potupy nemohli četníci Proškům zapomenout, a tak Karel raději hodil flintičku do Berounky a šel na to jinak.

(O. Pavel, Smrt krásných srnců, upraveno)

16.1 _____

16.2 _____

16.3 _____

16.4 _____

16.5 _____

Řešení

16.1 – B)

16.2 – E)

16.3 – A)

16.4 – D)

16.5 – C)

B) V Karlu Proškovi kolovala od narození pytlácká krev. Už jeho dědeček proslul uzavřením sázky, že proveze v poledne nejsilnějšího srnce z křivoklátských lesů kolem četnické stanice, a také to dokázal: v rakvi a pohřebním voze. A jindy jeho maminka, když četníci přišli na prohlídku, houpala srnce v kolíbce. **E)** Tyhle dvě potupy nemohli četníci Proškům zapomenout, a tak Karel raději hodil flintičku do Berounky a šel na to jinak. **A)** Opatřil si od sedláka Nováka štěně vlčáka a dal mu jméno Holan. Pes měl mohutnou hrud', silné nohy, a obrovskou tlamu. Světla měl žlutá a přemýšlivá. **D)** Jenže za těma očima bylo ještě něco schovaného. Byly to vlčí oči. Holan byl v podstatě vlk. Valil se ještě jako štěněčí kulička a už zabíjel slepice. Haf a haf. Vrr a vrrr. A hlavně šklub a trh a SMRT. **C)** Právě proto se ho sedlák Novák rád zbavil. Ale byl to přesně takový pes, jakého potřeboval strejda Prošek.

17 Přiradte k jednotlivým slovům (17.1–17.4) odpovídající tvrzení (A–F).

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

17.1 odklonit	_____
17.2 zvládnutý	_____
17.3 obchodovat	_____
17.4 zneprátený	_____

- A) Slovo má celkem dvě předpony, které dohromady tvoří dvě slabiky.
- B) Slovo má celkem dvě předpony, které dohromady tvoří jednu slabiku.
- C) Slovo, jehož kořen je složený ze tří hlásek, má pouze jednu předponu a ta je slabičná.
- D) Slovo, jehož kořen je složený ze čtyř hlásek, má pouze jednu předponu a ta je slabičná.
- E) Slovo, jehož kořen je složený ze tří hlásek, má pouze jednu předponu a ta je neslabičná.
- F) Slovo, jehož kořen je složený ze čtyř hlásek, má pouze jednu předponu a ta je neslabičná.

Zdůvodnění

17.1 – D)

Slovo *odklonit*, jehož kořen je složený ze čtyř hlásek (-klon-), má slabičnou předponu *od-* (slova příbuzná jsou např. *na-klonit*, *s-klon*).

17.2 – F)

Slovo *zvládnutý*, jehož kořen je složený ze čtyř hlásek (-vlád-), má neslabičnou předponu *z-* (slova příbuzná jsou např. *o-vládnout*, *nad-vláda*).

17.3 – C)

Slovo *obchodovat*, jehož kořen je složený ze tří hlásek (-chod-), má slabičnou předponu *ob-* (slova příbuzná jsou např. *po-chodovat*, *ob-chůzka*).

17.4 – B)

Slovo *zneprátený* má celkem dvě předpony, a to *z-* a *ne-* (slova příbuzná jsou např. *s-přátelit se*, *přátelství*), tyto předpony dohromady tvoří jednu slabiku *zne*.

Žádné z posuzovaných slov neodpovídá ani možnosti A), ani možnosti E).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

Podle celostátního de*íku nestr*ý soud včera rozhodl, že známý právník je vi*en falšováním dokumentů.

(CZVV)

1 bod

18 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit *n/nn* tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *n/nn* uvedena v odpovídajícím pořadí?

- A) n – n – nn
- B) n – nn – n
- C) nn – n – nn
- D) nn – nn – n

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *deník* je odvozené od podstatného jména *den* příponou *-ík* (*den-ík*).
- Přídavné jméno *nestranný* je příbuzné s podstatným jménem *strana* a obsahuje příponu *-ný* (*nestran-ný*).
- Přídavné jméno *vinný* je odvozené od podstatného jména *vina* příponou *-ný*. Některá přídavná jména ale mají také krátké tvary (tzv. jmenné tvary), např. *zdravý* – *zdráv*, *šťastný* – *šťasten*. Přídavné jméno *vinný* má v krátkém tvaru pro rod mužský podobu *vinen* – mezi obě *n* je kvůli výslovnosti vloženo *e* (*vin-e-n*).

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 19–24

TEXT 1

Pan Kaplan dělal profesoru Parkhillovi těžkou hlavu. Dělal mu těžší hlavu než kterýkoli jiný žák, a to už od prvního domácího úkolu, který zněl „Napište tři podstatná jména v jednotném a množném čísle“. Když úkoly opravoval, dostal se k papíru, na němž zářilo: *pes – pesy; nemoc – nemocnice; lev – Löwi*. Podepsán *H*Y*M*A*N K*A*P*L*A*N*.

Při další hodině si profesor Parkhill pana Kaplana s neobyčejným zájmem prohlédl. Byl to boubelatý muž s jablíčkovými lícemi, nažloutlými vlasy a veselýma modrýma očima; v náprsní kapse saka měl vždy *dvě* plnicí pera. (Jiní muži ve třídě inzerovali svou gramotnost pouze jedním.) Daleko nejvíce však pedagoga zaujalo něco jiného. Byl to páně Kaplanův úsměv – vlídný, bystrý, dobrotivý. Jen zřídkakdy žákovu tvář opouštěl. Ba zářil na ní i tehdy, kdy **byly** jeho nositeli **vytýkány** nejstrašlivější chyby proti výslovnosti, pravopisu nebo gramatice. Jako **by se** pan Kaplan **pyšnil** tím, že se mýlí tak často a tak objevně.

Profesor Parkhill si vzpomněl na jednu hodinu věnovanou rozšiřování slovní zásoby. Předříkával tenkrát žákům slova, která měli použít ve větách. Když na pana Kaplana připadlo slovo *prášky*, nadšeně pravil: „Já pučil kufr od mého prášky.“ Jindy, když při procvičování ***** sklídl Wolfgang Schmitt ovace za své impozantní příklady (*správně – špatně; práce – odpočinek; plakát – smát*), ohromil pan Kaplan vyučujícího svými dvojicemi: *mlíko – šlehačka; život – smrd; hlavní – pohlavní*. A v jednom ze zadaných slohových cvičení líčil tento žák, jak bytostně nenávidí průmyslové magnety. Teprve po několika perných minutách svitlo profesoru Parkhillovi, že píše-li pan Kaplan *magnety*, má zřejmě na mysli *magnáty*. A když byl pan Kaplan vyzván, aby uvedl minulý a budoucí čas slovesa *umřít*, bez nejmenšího zaváhání odpověděl: „Umžít, umžel, funus.“

(L. Rosten, *Pan Kaplan má třídu rád*, upraveno)

TEXT 2

Charakteristika vnější – popis vzhledu nějakého člověka.

Charakteristika přímá – vlastnosti postavy sděluje vypravěč konkrétním pojmenováním, např. *Pan Novák je lakomý*.

Charakteristika nepřímá – čtenář si udělá obrázek o vlastnostech postavy z popisu jejího jednání.

(CZVV)

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

Při řešení úlohy vycházejte z definic uvedených v TEXTU 2.

	A	N
19.1 Ve dvou odstavcích se vyskytují prvky charakteristiky vnější týkající se pana Kaplana.	☐	☒
19.2 Alespoň v jednom odstavci se vyskytují prvky charakteristiky nepřímé týkající se pana Kaplana.	☒	☐
19.3 Ve dvou odstavcích se vyskytují prvky charakteristiky přímé týkající se profesora Parkhilla.	☐	☒
19.4 Alespoň v jednom odstavci se vyskytují zároveň prvky charakteristiky přímé týkající se pana Kaplana a prvky charakteristiky vnější týkající se profesora Parkhilla.	☐	☒

Zdůvodnění

- 19.1 – nepravdivé tvrzení → prvky charakteristiky vnější týkající se pana Kaplana se vyskytují pouze v jednom odstavci – tento úsek je v textu vyznačen příslušnou barvou
- 19.2 – pravdivé tvrzení → prvky charakteristiky nepřímé týkající se pana Kaplana se vyskytují v celém textu, nejvýrazněji pak v druhém odstavci – tyto úseky jsou v textu vyznačeny příslušnou barvou
- 19.3 – nepravdivé tvrzení → prvky charakteristiky přímé týkající se profesora Parkhilla se v textu nevyskytují
- 19.4 – nepravdivé tvrzení → prvky charakteristiky přímé týkající se pana Kaplana lze nalézt v úseku *Byl to páně Kaplanův úsměv – vlídný, bystrý, dobrotivý*; prvky charakteristiky vnější týkající se profesora Parkhilla se však v textu nevyskytují

1 bod

20 Vypište z posledního odstavce TEXTU 1 slovo, které má význam *patrně*.

Řešení

zřejmě

1 bod

21 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z TEXTU 1?

- A) Třídu, v níž vyučuje profesor Parkhill, navštěvují výhradně sami muži.
- B) Na rozdíl od jiných žáků se pan Kaplan dopustil chyb již v prvním domácím úkolu.
- C) Profesor Parkhill pravidelně věnoval jednu hodinu týdně rozšiřování slovní zásoby.
- D) Vedle ústního procvičování slovní zásoby psali žáci profesora Parkhilla také souvislé texty.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládají následující úseky TEXTU 1: *Profesor Parkhill si vzpomněl na jednu hodinu věnovanou rozšiřování slovní zásoby. Předříkával tenkrát žákům slova, která měli použít ve větách. Když na pana Kaplana připadlo slovo prášky, nadšeně pravil: „Já pučil kufr od mého prášky.“ (...) A v jednom ze zadaných slohových cvičení líčil tento žák, jak bytostně nenávidí průmyslové magnety.*

Tvrzení uvedená v možnostech A), B) a C) jsou prokazatelně nepravdivá.

1 bod

22 Která z následujících možností patří na vynechané místo (***) v posledním odstavci TEXTU 1?**

- A) antonym
- B) homonym
- C) slov příbuzných
- D) slov citově zabarvených

Zdůvodnění

Dvojice slov uvedené bezprostředně za vynechaným místem v TEXTU 1 (tzn. dvojice *správně – špatně; práce – odpočinek; plakát – smát*) jsou dvojice slov opačného významu, tedy antonym.

1 bod

23 Který z následujících větných členů se v souvětí podtrženém v TEXTU 1 vyskytuje více než jednou?

- A) předmět
- B) přívlastek
- C) příslovečné určení času
- D) příslovečné určení místa

Zdůvodnění

V souvětí podtrženém v TEXTU 1 (*Předříkával tenkrát žákům slova, která měli použít ve větách*) se třikrát vyskytuje předmět: *předříkával komu? – žákům; předříkával koho, co? – slova; měli použít koho, co? – která* (toto vztažné zájmeno zastupuje *slova – žáci měli ve větách použít slova*). Další větné členy se v souvětí vyskytují vždy jen jednou:

- přívlastek vyjádřený vedlejší větou (*jaká slova? – která měli použít ve větách*);
- příslovečné určení času (*kdy předříkával žákům slova? – tenkrát*);
- příslovečné určení místa (*kde měli použít slova? – ve větách*).

max. 2 body

24 U následujících tvarů sloves určete způsob a slovesný rod.

(Posuzované tvary sloves jsou v TEXTU 1 vyznačeny tučně. Odpovědi zapište celými slovy, nepoužívejte zkratky.)

24.1 byly vytýkány –

24.2 pyšnil by se –

Řešení

24.1 – způsob oznamovací, rod trpný

24.2 – způsob podmiňovací, rod činný

1 bod

25 Ve kterém z následujících souvětí je pravopisná chyba?

- A) Připadalo mi, že se všichni spikli proti mně.
- B) Část obilí sklidil už začátkem léta a uložil do sýpky.
- C) Pravidelně jsem spílal osudu, že byl ke mně příliš krutý.
- D) Napětí v rodině se **sklidnilo** a opět vysvitla naděje na usmíření.

Zdůvodnění

Sloveso *zklidnit se* je odvozené předponou z- (*stát se klidným*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 26–28

Pokoj pro teenagera je docela něco jiného než pokoj pro malé dítě. Hračky až na pár plyšáků zmizely a vás při vstupu do pokoje rozbolí oči, **vše totiž hýří šílenými barvami a vzory**. Smiřte se s tím a klidně nechte své potomky, ať si doplňky a barevné kombinace zvolí po svém. **Pokud se vám jejich výběr nelíbí**, netrapte se tím. **Vždyť tohle je jen jejich prostor**, a proto je důležité, aby se tam cítili dobře. **Stejně se jim vkus bude rychle měnit**, tak nemá cenu se rozčilovat.

Ideální je vybrat nábytek v neutrálním odstínu a barvy do prostoru dodat pomocí plakátů, textilí či výmalby. Dnes se opět používá tapeta, do pokoje pro dospívající dívky a chlapce se také skvěle hodí samolepicí dekorace. Dobrým tipem, jak při zařizování studentského pokoje nevyprázdnit peněženku, je například koupě samolepicí fólie v metráži. Společně se pak můžete naučit něco nového – vytvořit originální motivy.

(www.obydleni.cz, upraveno)

1 bod

26 Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje výchozí text?

- A) Text je určen zejména teenagerům, poskytuje jim praktické rady.
- B) Text je určen zejména rodičům teenagerů, poskytuje jim praktické rady.
- C) Text je určen zejména teenagerům, nabízí jim placené služby designérů.
- D) Text je určen zejména rodičům teenagerů, nabízí jim placené služby designérů.

Zdůvodnění

Autor výchozího textu se přímo obrací na rodiče teenagerů: *Hračky až na pár plyšáků zmizely a vás při vstupu do pokoje rozbolí oči, vše totiž hýří šílenými barvami a vzory. Smiřte se s tím a klidně nechte své potomky, ať si doplňky a barevné kombinace zvolí po svém. Pokud se vám jejich výběr nelíbí, netrapte se tím.* Text také obsahuje praktické rady, např. jaký nábytek vybrat, jak dodat barvy do prostoru, čím ozvláštňit studentský pokoj, jak ušetřit při zařizování tohoto pokoje.

1 bod

27 Který z následujících úseků výchozího textu není větou hlavní?

(Posuzované úseky jsou ve výchozím textu zvýrazněny.)

- A) vždyť tohle je jen jejich prostor
- B) pokud se vám jejich výběr nelíbí
- C) stejně se jim vkus bude rychle měnit
- D) vše totiž hýří šílenými barvami a vzory

Zdůvodnění

Věta *pokud se vám jejich výběr nelíbí* je vedlejší věta příslovečná podmínková, která závisí na větě hlavní *netrapte se tím* (kdy, za jakých podmínek se nemáte trápit? → pokud se vám jejich výběr nelíbí).

max. 3 body

28

28.1 Vypište z druhého odstavce výchozího textu slovo, které obsahuje dvojhlasku.

28.2 Napište spisovné dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem *zvolit* a zároveň se skloňuje podle vzoru *muž*.

28.3 Napište spisovné tříslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem nevyprázdnit a zároveň se skloňuje podle vzoru žena.

Řešení

28.1 – koupě

28.2 – volič

28.3 – prázdnota

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 29

Oxymóron je spojení slov, jejichž význam se navzájem vylučuje, např. *svítání na západě, čistá špína*.

(CZVV)

max. 2 body

29 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je příkladem oxymóra (A), nebo ne (N).

	A	N
29.1 hlasité ticho	☒	☐
29.2 vyhaslé ohniště	☐	☒
29.3 uspořádaný chaos	☒	☐
29.4 nenápadná výstřednost	☒	☐

Zdůvodnění

29.1 – Slova *hlasitý* a *tichý* jsou slova opačného významu, jejich význam se tedy navzájem vylučuje.

29.2 – Význam slov *vyhaslý* a *ohniště* se navzájem nevylučuje.

29.3 – Slova *uspořádaný* a *chaotický* (tzn. *zmatený, neuspořádaný*) jsou slova opačného významu, jejich význam se tedy navzájem vylučuje.

29.4 – Slova *nenápadný* a *výstřední* jsou slova opačného významu, jejich význam se tedy navzájem vylučuje.

1 bod

30 Ve kterém z následujících souvětí je pravopisná chyba?

- A) Panu Novákovi jsem řekl, aby mému bratrovi už nikdy nenadával.
- B) Poděkoval jsem dědovi za to, že mi představil úžasné **strýcovi** známé.
- C) Manželé Novákovi se velice pohádali, když vybírali svému synovi dárek.
- D) Připomněl jsem komorníkovi, aby lordovi na zítřek připravil golfové hole.

Zdůvodnění

Slovo *strýcovi* je přídavné jméno přivlastňovací, které se skloňuje podle vzoru *otcův* a které je v souvětí použito ve 4. pádě čísla množného (*otcovy známé – strýcovi známé*).